

Adatok és érdekességek Vas megye pókfaunájáról

Kovács Péter¹ és Szinetár Csaba²

¹NYME, Savaria Egyetemi Központ, Szombathelyi Arachnológiai Műhely.
9700 Szombathely, Károlyi G. tér 4. e-mail: kovacsp@locart.hu

²NYME, Savaria Egyetemi Központ, Természettudományi és Műszaki Kar Állattan Tanszék. 9700 Szombathely,
Károlyi G. tér 4. e-mail: szcsaba@ttmk.nyme.hu

Abstract: 1879 és 2010 közötti időszak kutatásai alapján Vas megye területéről 404 pókfaj előfordulása bizonyított. Ebből 20 olyan fajt ismerünk, melynek kizárólag innen van adata az országból. Tipikus erdei és lápréti fajok mellett néhány épületlakó pókfaj szerepel ezek között.

Chyzer Kornél és Kulczynski Ulászló 1981-ben jelentette meg a három részes *Araneae Hungariae* (Magyarország Pókjai) összefoglaló munkájuknak első kötetét. Részben ennek a tiszteletére 2011-ben 110 év elteltével készült el a Nyugat-magyarországi peremvidék pókfaunájának összegzése (Kovács, Szinetár 2011). A dolgozat 525 faj publikált előfordulását összegzi Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala megye jelenlegi közigazgatási határaihoz tartozó lelőhelyekről. A legkorábbi adat egészen Herman Ottó (1879) monográfiájából származik. Az irodalmi forrásokon alapuló a feldolgozás a 2010-es évig megjelent tudományos közleményekben, valamint diplomamunkákban közölt adatokat foglalja össze. Jelen közleményben a Vas megyére vonatkozó főbb adatokat, valamint az egyedi értékeket jelentő arachnológiai vonatkozásokat adjuk közre. Mind a kimutatott fajok, mind pedig a lelőhelyek számában Vas megyéből van a legtöbb adatunk, legkevesbé Zala megye pókfaunája ismert. Vas megye területéről eddig 404 pókfaj rendelkezik adattal. Ez a hazai fauna 57 %-a. A kimutatott fajszám alapján az ország lekutatótobb megyéje. A három megye által lefedett régió 525 fajából 120 fajnak csak ebből a megyéből van adata, és ebből több mint 20 taxon előfordulása országosan is csak innen ismert vagy legfeljebb egy-két, múlt századbeli megkerülési adata van (Samu, Szinetár 1999). Ezeknek a fajoknak egy jelentős része a Alpokalja tipikus erdőszél területéről került elő, és megkerülésük a szomszédos országok faunalistái alapján várható volt. Eddig kizárólag az Őrségből van adata az üde erdők gyeperdő és cserjeszintjében élő vitorlápóknak (*Linyphiidae*) a *Hylyphantes graminicolan* (Sundevall, 1830) (Szinetár 1988, 1992). Szintén tipikus erdei faj a *Palliduphantes alutacius* (Simon, 1884), mely több ízben is előkerült Tömördről (Eichardt 2003, Kovács, Szinetár 2009, 2010), majd az Őrségből Bajánsenyéről (Kovács 2004), illetve legutóbb a Vas-hegyről (Varga 2007). A közép-európai elterjedésű faj a jó természetességű árnyas és közepesen nedves erdők avarlakó pókja. Az eddig szintén kizárólag Vas megyéből ismert *Panamomops affinis* Miller

& Kratochvil, 1939, Tömördön és a Belső-Őrségben az előző fajjal azonos élőhelyről került elő. Ugyancsak Tömördről került meg a *Porrhoma errans* (Blackwall, 1841) is (Eichardt 2003), melynek ezen a lelőhelyen kívül csak Bátorligetről van egy korábbi hazai adata (Balogh, Loksa 1953). A *Saloca dicerus* (O.P.-Cambridge, 1872) hasonlóképpen olyan faj melynek a tömördi lelőhelyén kívül csupán egy további hazai élőhelyéről tudunk a Bakonyból (Balogh és Loksa 1847). Ehhez az erdei avarlakó csoporthoz sorolható a *Centromerus silvicola* (Kulczynski, 1887) is, melynek első adatát Kolosváry Gábor közölte 1934-ben Kőszegről. Azóta a Belső-Őrségben (Kovács 2004), valamint a Vas-hegyen került csupán elő hazánkból (Varga 2007). A Vas-hegy területéről, a Pinka-szurdokból ismert kizárólagosan a *Troglohyphantes noricus* (Thaler & Polonec, 1974). Ennek az Alpok régiójára jellemző közép-európai póknak Ausztriából és Dél-Németországból voltak korábbi adatai. A faj állatföldrajzi szempontból külön figyelmet érdemel. A paránypókok (*Anapidae*) családjának egyetlen hazai képviselője a *Comaroma simoni* Bertkau, 1889. Ez a pár milliméteres paránypók tipikusan a bükkösök vastag avarszintjében él. Chyzer és Kulczynski 1918-as közlését követően csak innen Vas megyéből Kercaszomorról van adatunk a magyarországi előfordulásáról (Kovács 2004).

Az alpokalji erdők mellett az üde láprétek érdemelnek még említést. A fent említett fajokhoz hasonlóan a vitorlaspókok képviselője a *Sintula corniger* (Blackwall, 1856) is. A Szőcei láprétről (Kovács és mtsi 2009), illetve Bajánsenye közeléből van adata (Kovács 2004). A vasi előforduláson kívül csak a Dél-Zselicből ismert. Szintén „jó lápréti faj”, az ugrópókok (*Salticidae*) családjába tartozó *Neon valentulus* Falconer, 1912, melyet az előző fajhoz hasonlóan a Szőcei láprétről mutattak ki (Szűts és mtsi 2003).

Néhány Balogh János (1938) által Kőszegről közölt fajnak nincs újabb adata. Előkerülésük várható, de a múlt század harmincas éveiben végzett szisztematikus kutatási programhoz hasonló volumenű gyűjtés nem volt azóta a Kőszegi-hegységben. Ilyen fajok például a keresztespókok (*Araneidae*) közül az *Araniella alpica* (L. Koch, 1869), illetve a dajkapókok (*Miturgidae*) közül a *Cheiracanthium oncognathum* Thorell, 1871.

Külön érdemes szólni a városok, s ezen belül is az épületlakó fajok vasi kutatottságáról és a gyűjtések eredményeiről. Több kizárólagos épületlakó faj első hazai adata származik Szombathelyről. Egy kozmopolita és eredetileg trópusi ugrópókfajnak (*Salticidae*) a *Hasarius adansonin* (Audouin, 1826) jelentős népessége élt a Szombathelyi Kertész TSz üvegházaiban (Szűts és mtsi 2003). Szintén innen vált hazánkból ismertté a pamatoslábú derespók (*Uloborus plumipes* Lucas, 1846) is, melynek több ezres populációja élt a

növénynevelő üvegházakban (Szinetár 1992). Ezek a fajok érthető módon eltűntek, legalábbis a megye faunájából a több tíz hektáros üvegházrendszer felszámolásával. Ugyanakkor a lakóépületekből ismert néhány épületlakó pókfaj azóta is jelen van és az ország más területein is előkerült itteni megfigyelései óta. Ilyenek a feltűnően kisméretű pincés álkaszápók (*Psilochorus simoni* (Berland, 1911), valamint a szobai ugrópók (*Euophrys lanigera* (Simon, 1871)) melyek továbbra is társbérleti a vasi lakásoknak. A 20. század elején az akkor még Magyarországhoz tartozó Fiuméből, az un. Adria-tájból volt csak ismert a sárga dajkapók (*Cheiracanthium mildei* L. Koch, 1864). A múlt század kilencvenes éveiben regisztrálták Szombathelyen és Körmenden épületekből és városi parkok fáiról (Szinetár 1992). Azóta kiderült, hogy országszerte előfordul városokban, és az agrárterületek közül az Alföld gyümölcsöseinek is jellemző pókja. Nem közömbös, hogy a kifejlett példányok csáprágóinak mérete már alkalmas arra, hogy az emberi bőrt is átszúrja és kellemetlen helyi tüneteket okozzon. Az összehasonlításban jól kutatottnak tekinthető megye területének számos pontjáról továbbra sincsenek arachnológiai adatok, és a már kutatott gyűjtőhelyek esetében is számos új eredmény várható még.